

Examensarbete inom Lantmästarprogrammet

TILLSTÅNDSPRÖVNING

– för lantbruk med djurhållning

En intervju undersökning med länsstyrelserna i Kalmar- och Hallands län

The Environmental Act Permission Process

– agriculture with animal husbandry

Emma Nilsson

**Sveriges lantbruksuniversitet
LTJ- fakulteten**

Alnarp 2008

FÖRORD

Lantmästarprogrammet är en tvåårig universitetsutbildning vilken omfattar 120 högskolepoäng (hp). En av de obligatoriska delarna i denna är att genomföra ett eget arbete som ska presenteras med en skriftlig rapport och ett seminarium. Detta arbete kan t ex ha formen av ett mindre försök som utvärderas eller en sammanställning av litteratur vilken analyseras. Arbetsinsatsen ska motsvara minst 5 veckors heltidsstudier (7,5 hp).

Turerna kring en tillståndsprovning är många och invecklade och jag ville försöka förenkla det för gemene man. Jag är även själv intresserad av hur en tillståndsprovning går till och vad en miljökonsekvensbeskrivning egentligen är, därför valde jag att undersöka detta i denna uppsats.

Ett varmt tack riktas till Magnus Hellström, Länsstyrelsen Kalmar och Arne Joelsson, Länsstyrelsen Halland som ställde upp under intervjuerna och delade med sig av både sin tid, kunskap och erfarenhet inom ämnesområdet.

Ett stort tack riktas även till min handledare Torsten Hörndahl som trots många turer, aldrig slutade tro på vare sig mig eller min uppsats. Det samma gäller min syster, som under hela arbetets gång kommit med stöd och råd för det fortlöpande skrivandet.

Sist men inte minst vill jag tacka mina grannar för allt kaffe ni bryggt och alla glada tillrop ni bidragit med. Ett särskilt tack riktas till Björn Wiström, Erik Thuresson och Markus Grenestam, för er behjälpliga hand och ert stora tålamod.

Alnarp Maj 2008

Emma Nilsson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	3
SUMMARY	5
INLEDNING.....	6
LITTERATURSTUDIE.....	7
MILJÖBALKENS UPPBYGGNAD OCH HISTORIK	7
DE ALLMÄNA HÄNSYNSREGLERNA	8
TILLSTÅNDSGRUNDANDE VERKSAMHET	10
<i>A-, B- och C-verksamhet</i>	10
<i>Tillståndsprövning</i>	11
MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING (MKB)	11
<i>MKB:ns innehåll</i>	11
<i>Bilagor som bör medfölja MKB:n</i>	13
METOD	14
RESULTAT	15
DE OLIKA KOMPLETTERINGARNA I MKB:N.....	15
<i>Situationsplanen</i>	15
<i>Näringsämnes förekomst</i>	16
<i>Läckage till nära liggande vattendrag</i>	16
<i>Lagrings- och spridningskontrakt</i>	16
<i>Anlitande av konsulter</i>	17
DISKUSSION.....	18
METODS DISKUSSION	19
REFERENSER.....	20

SAMMANFATTNING

Att upprätta en korrekt tillståndsprövning för B- verksamhet är ett omfattande och tidskrävande arbete. Definitionen av en B klassificerad verksamhet står att finna i SFS 1998:899, där man enkelt kan se vid vilket antal djurenheter gränser går för de olika klassningarna. Anses det som att den tänkta verksamhet kommer att ha betydande miljöpåverkan, blir den klassad som en B-verksamhet tex stora djurgårdar. Tillskillnad mot C-klassade är det miljödelegationen i länet som fattar beslut om man skall ges tillstånd eller ej att starta upp och bedriva sin verksamhet. Information och fakta rörande hela verksamheten, ska tas fram och sammanställas i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Denna kommer sedan bland annat att ligga till grund för beslutsunderlaget som länsstyrelserna tar fram till miljöprövningsdelegationen. Det är hos dem det slutgiltiga beslutet om hur vida verksamheten ska ges tillstånd eller inte att utöva miljöfarlig verksamhet fattas.

I och med att Miljöbalken trädde i kraft 1999, skärptes kraven och reglerna för både tillståndsansökan, samråd och MKB för tillståndspliktiga verksamheter. Jag ville med denna uppsats ge en inblick i hur turerna kring en ansökan går till och då främst upprättandet av en MKB. Syftet med detta arbete är att ge läsaren en förenklad bild av tillståndsansökningen och tanken är att denna uppsats ska kunna fungera som en hjälp vid början av deras eget ansökningsarbete.

Metoderna jag använt mig av för att skaffa mig fakta är dels en litteraturstudie där miljöbalken legat som bas och dels kvalitativa intervjuer med två länsstyrelser. Miljöbalken använde jag mig av för att förstå varför det krävs tillstånd och intervjuerna till hur det går till.

Det jag kom fram till är att det ytterst sällan förekommer ansökningar som går rakt igenom utan kompletteringar. Konsulter anlitas uteslutande för det praktiska arbetet med ansökan samt mycket tid och pengar kan sparas om den sökande anlitar en bra konsult. Egenskaper att leta efter är erfarenhet, god relation med de berörda myndigheterna, uppdaterade och väl insatt i tillståndsprövningar. Under mina intervjuer med länsstyrelserna framkom de delar i ansökan, som vanligtvis behöver kompletteras. I de flesta fall var situationsplanen inte fullständig. På ritningen ska tydligt framgå hur den tänkta verksamheten tros påverka närområdet. Tänkta transportvägar, avstånd till grannfastigheter, djurstallar, lagringsutrymmen och så vidare ska vara väl utmärkta på ritningen. Den sökande ska kunna visa i sina analyser att utsläppsmängden inte blir större i förhållandet utsläppsmängd/ha eller/ton mjölk/kött gentemot den befintliga verksamheten.

Hur du som sökande löser lagrings- och spridningsarealen, om den egna arealen inte är tillräcklig, redovisas utförligt de lagrings- och spridnings kontrakt som upprättats med företagare i sitt grannskap. Som jag nämnde inledningsvis är upprättandet av ansökningshandlingar tids - och i vissa fall, tålmodskrävande. Det är därför viktigt att man i god tid påbörjar arbetet med sina uppgifter och redan från början upprättar en bra relation med myndigheterna.

I grund och botten mynnar allting i och omkring tillståndsprövningar, ut i att värna om miljön. Avslutningsvis vill jag sammanfatta denna uppsats med ett gammalt talesätt som är tänkvärt och som jag tycker att vi alla bör bära med oss.

*”Vi ärver inte jorden av våra förfäder, vi lånar den av våra barn”
– Okänd*

SUMMARY

The task of making a correct application for B- activities is the foundry time consuming task. Information and facts concerning your entire business activity shall be attached into a description of environmental consequences, which will be the basis for the decision making whether the activities shall be granted a permission to practise environmentally hazardous actions or not.

When the Environmental Act were established 1999, the permission process became more extensor. With this study I want to give an insight about how these applications are made. The methods I have used to collect information are a study literature where the Environmental Act has been the focus, and qualitative interviews with two County Administrative Board. I used the Environmental Act to understand why permission is needed and the interviews to give me insight in how the work is done.

My conclusion is that it is very unusual that an application is granted without complements. Consultants are always used for the practical work with an application and a lot of time and money can be saved if the applicant hires a good consultant. The qualities to look for are experience, good cooperation with the concerned governments and how well the consultant is updated and initiated into permission examination. During my interviews it appeared that some parts of the application that is commonly required to be complemented at the different regional governments. In the most cases, the situation plan was deficient. The plan shall clearly specify how the planned activities are believed to affect the surrounding area, planned ways of transport. Animal stables and warehouses and so on shall also be marked on the plan. The application consists of a lot of calculations concerning nutritive substances that are occurring on the farm and it is important to make a comprehensive calculation of nutritional waste. The appliance shall be able to show in his/her analyses that the amount of waste will not be bigger in the relation of discharges per hectare or per ton of milk/meat than the existing activities are producing.

It is up to you as an appliance to solve the storage and spreading acreage if the own acreage is not sufficient is to be recorded extensively with storage and spreading contracts that might have been established with enterprises in the vicinity. As I mentioned in the beginning, the making of an application is time consuming and in some cases a test of patience. It is therefore important that the work with the information collecting is started well in advance and that good contacts are established with the government.

The bases of permission appliances are a concern for the environment. In our activities we have a responsibility to make sure that we do not waste the recourses that has been given us, and that we learn to manage them in a sustainable way. In conclusion I want to summarize this essay with an old saying, with is worth reflecting over, and that I think everyone should consider.

“We do not inherit the earth from our ancestors; we borrow it from our children”

INLEDNING

När jag först berättad vad jag hade tänkt skriva om för vänner och bekanta var, den gemensamma reaktionen – ”Gud vad tråkigt, kunde du inte valt något roligare ämne att skriva om?”

Jag anser att miljön blir allt viktigare att ta hänsyn till i dagens samhälle. Det har visserligen alltid varit viktig men i och med att Miljöbalken (1998:809) trädde i kraft 1999, sågs kraven och reglerna för både tillståndsansökan, samråd och miljökonsekvensbeskrivningar för tillståndspliktiga verksamheter över och skärptes. I dagens läge är det inte så många som vet vad det innebär fullt ut att tillståndspröva en verksamhet och hur pass omfattande arbete det är att göra en tillståndsansökan. Jag vill med denna uppsats ge en inblick hur alla turer går kring en ansökan. Tanken och syftet är att läsaren ska få en förenklad bild av ansökningsproceduren och att uppsatsen blir en hjälp när arbetet med tillståndsansökan börjar.

Den mest avgörande frågan i valet av ämne till mitt examensarbete är att jag alltid varit intresserad av miljön och bestämmelser kring ämnet. Jag vill efter min utbildning gärna arbeta inom länsstyrelsen med just dessa frågor. Därför såg jag detta som en bra möjlighet att själv skaffa mig en inblick i hur allt fungerar och vad som är bakgrunden till det.

I min uppsats kommer jag att avgränsa mig till att enbart skriva om tillståndsprövning för B-klassificerad verksamhet med inriktning mot djurhållning och fokusera på miljökonsekvensbeskrivningarna. Miljökonsekvensbeskrivningarna är den del som kräver det mest omfattande arbetet och utgör till största del själva tillståndsprövningsunderlaget.

LITTERATURSTUDIE

MILJÖBALKENS UPPBYGGNAD OCH HISTORIK

För att förstå bakgrunden till dagens tillståndsprövningar för lantbruk och fastställa syftet med dessa får vi gå tillbaka till mitten av 1990-talet. Det var då som den socialdemokratiska regeringen med stöd av miljöpartiet och vänsterpartiet la fram förslaget på en ny miljöbalk. Anledningen till att propositionen 1997/98:45 utarbetades var att en reform av den svenska miljölagstiftningen behövdes. Man ville samla alla lagar och regler under en och samma lagbalk, för att underlätta för myndigheter och verksamhetsutövare att kunna skapa sig en inblick i regelverket. Som det var innan den 1 jan 1999, när den nya miljöbalken (SFS 1998:808) började gälla, var företag och allmänheten tvungna att följa reglerna i de 15 olika miljölagarna som fanns.

- *naturresurslagen*
- *naturvårdslagen*
- *lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddande arter*
- *miljöskyddslagen*
- *hälsoskyddslagen*
- *vattenlagen*
- *lagen om skötsel av jordbruksmark*
- *genteknik lagen*
- *lagen om kemiska produkter*
- *lagen om förhandsgranskningen av biologiska bekämpningsmedel*
- *lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
- *lagen om svavelhaltigt bränsle*
- *renhållningslagen*
- *lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten*
- *miljöskadelagen*

Emellanåt kunde olika regler och lagar, i vissa fall motarbeta varandra. Det fanns framför allt tre skäl till att förenkla regelverket. Först och främst, vilket jag nämnde ovan, för att underlätta förståelsen och tolkningen av miljölagarna. Det andra gällde verksamheter som inte hade en fungerande reglering, såsom vägar, järnvägar och som alltså behövde regleras. Slutligen hade nya miljöproblem dykt upp och blev ett tredje avgörande skäl. Den nya Miljöbalken kom därför att reglera all verksamhet som kan påverka miljön negativt.

I miljöbalkens första avdelning 1 kapitel står det om de övergripande bestämmelserna som ligger till grund för hela balkens uppbyggnad och dess mål. I grund och botten ligger det en önskan om att nuvarande och kommande generationer skall kunna leva och verka i

en ren och hälsosam miljö. Enligt de grundläggande reglerna i kap 1 i Miljöbalken (MB) framgår det att dessa skall tillämpas så att:

- *människors hälsa och miljö skyddas mot skador och olägenheter, oavsett om de orsakas av föroreningar eller annan påverkan*
- *Värdefulla natur- och kulturmiljöer bevaras*
- *Mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt används så att från en ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas samt att återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att kretslopp uppnås*

Som man märker av denna formulering går det inte att skriva olika paragrafer för alla olika tillämpningsområden som berörs av reglerna i Miljöbalken, utan relevanta områden framgår av reglerna. När man tänker efter är det inte bara stora ladugårds byggnationer och vindkraftverk som berörs av Miljöbalken utan även allmänna vardagliga sysslor, som att till exempel källsortera våra sopor.

DE ALLMÄNA HÄNSYNSREGLERNA

2 kap ”Allmänna hänsynsregler m.m” får man en djupare insikt om uppdelning av reglerna från första kapitlet . Oavsett om den planerade åtgärden utförs av ett företag eller en privatperson eller om tillstånd krävs, ställs gemensamma krav på alla verksamheter som kan medföra en risk för miljöpåverkan. 1-10§ i miljöbalkens 2 kap. är alltså de bärande elementen i balken. De som är ansvariga för verksamheten är skyldiga att påvisa att miljöbalkens allmänna hänsynsregler följs. Här är alltså bevisbördan omvänd, du är skyldig tills du bevisat motsatsen. Det är vad den inledande *Tillämpning och bevisbördan* (SFS 1998:808 2 kap 1§) innehåller, att den person/företag som vill bedriva den aktuella verksamheten måste bevisa att den inte kommer att bryta mot miljöbalken.

I *Hänsynsreglerna* (SFS 1998:808 2 kap 2-5§) beskrivs ansvaret mer ingående och hur verksamhetsutövaren skall agera enligt MB. Det åligger företagaren att se till att han/hon har tillräckligt med kunskap, för att driva den tänkta verksamheten på ett säkert och hälsosamt sätt med perspektiv på både miljön och människors hälsa. För att kunna följa försiktighetsprincipen hänvisar MB till att man ska använda den bästa tekniska utrustningen som finns tillgänglig. Det kan även innefatta sådana åtgärder som att minimera utsläppen genom att använda ett speciellt filter eller noggrann rening, återvinning av avloppsvatten, bullervallar sätts upp, att kemikalier hanteras på en hårdgjord yta så att spill inte kan tränga ner i marken eller att antalet djur i ett lantbruk

begränsas. När en verksamhet kräver tillstånd blir det aktuellt att ställa villkor med stöd av paragraferna.

Produktvalsprincipen innebär, precis som det låter, att man ska försöka välja de produkter som är minst miljöfarliga, både vad gäller användning eller försäljning. Till exempel att en växtodlare väljer ett bekämpningsmedel som har minst miljöpåverkan och som uppfyller önskat resultat. För att underlätta för användarna är det viktigt att varorna är märkta på ett sådant sätt att det lätt går att skaffa sig en uppfattning om varans egenskaper. Alla som vidtar en åtgärd ska göra det på ett sådant sätt att råvaror inte slösas bort. I största mån ska man försöka hushålla med dem, tänka på det i sin energi användning och så långt det går, använda förnybar energi.

Den bestämmelse som är av stor betydelse för verksamhetsutövare inom lantbruk, är *Val av plats* (SFS 1998:808 kap 2 6§). Platsen man väljer för sin verksamhet skall med minsta intrång och olägenhet påverka människors hälsa och miljö. Lokaliseringsbestämmelserna gäller även vid omprövning av ett redan befintligt tillstånd och det kan i vissa fall leda till krav på omlokalisering. Dessa krav får dock inte vara orimliga att uppfylla ekonomiskt eller praktiskt.

Utöver de riktlinjer som föreskriver hur man förebygger att miljön inte påverkas, finns även bestämmelser för hur man skall handla om skadan skulle vara framme. Detta behandlas i *Ansvar för skadad miljö* (SFS 1998:808 kap 8§) Har företaget genom sin verksamhet eller handling åstadkommit en skada på miljön, har företaget ansvar att se till att skadan åtgärdas i den omfattning som det kan anses vara möjligt. Omfattningen av rimliga krav finns beskrivet mer utförligt i 10 kap. Trots att en verksamhet avvecklats eller sålts kvarliggande fortfarande fortsatt ansvar för de olägenheter man kan ha åstadkommit på miljön under den verksamma tiden.

Genom Miljöbalkens tillkomst, infördes dessa nya allmänna hänsynsregler, vilka fungerar som pelarna i hela miljöbalkens uppbyggnad. Även andra förändringar kom med den nya miljölagstiftningen. Kraven skärptes på samråd och miljökonsekvensbeskrivningar vid tillståndsprövningar och det blev mer ekonomiskt kännbart om man gjorde överträdelser och där av miljöstraffavgiften tillkomst.

TILLSTÅNDSGRUNDANDE VERKSAMHET

Med miljöfarlig verksamhet menas all användning av mark, byggnader eller fasta anläggningar som innebär utsläpp till vatten, mark eller luft. Även när människor och miljö blir utsatta för buller, skakningar eller strålning - räknas detta som miljöfarlig verksamhet.

(Miljöbalken 9 kap 1§ första stycket)

Slutsatsens kan dras att all verksamhet egentligen är miljöfarlig verksamhet. Det finns alltid någon faktor som går in under miljöbalken och man får ta hänsyn till lagarna. Det är verkningarna av verksamheten och inte själva driften som är avgörande. Ett exempel är en gammal sopptipp som inte är i drift längre omfattas i alla fall av miljöbalken då det fortfarande kan finns risk för till exempel läckage av tungmetaller. För att undvika att tillståndspröva alla verksamheter, har olika beteckningar införts, beroende på verksamhetens påverkningsgrad på miljön.

A-, B- och C-verksamhet

A- klassade verksamheter förekommer inte inom svenskt lantbruk, ännu. A- klassen är mer inriktad på fabriker och industrier. Här är det miljödomstolen som granskar tillståndsprövningarna. C- verksamhet är bara anmälningspliktigt i den kommun som berörs. Däremot klassas ofta större lantbruk som B-verksamhet. Vid en B- klassad verksamhet är det länsstyrelsen som prövar verksamheten. För lantbruket är antalet djurenheter och platser som är avgörande för klassningen (SFS 1998:899 om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. uppdaterad: t.o.m. SFS 2008:727)

Gränserna för nötkreatur, hästar eller mink är satt vid mer än 400 djurenheter.

För anläggning för djurhållning med mer än 40 000 platser för fjäderfän, mer än 2 000 platser för slaktsvin som är tyngre än 30 kilogram och avsedda för produktion (som slaktsvin räknas även obetäckta gyltor), mer än 750 platser för suggor (som suggor räknas även betäckta gyltor), eller så många platser för fjäderfän, slaktsvin eller suggor att platserna tillsammans motsvarar mer än 200 djurenheter definierade som följer:

För slaktsvin ger detta 200 djurenheter medan det för suggor blir 250 djurenheter och för fjäderfä ger 200 djurenheter för unghöns och slaktkycklingar och 400 djurenheter för värphöns, kalkoner, gäss och ankor innan verksamheten blir tillståndspliktig. Om man vill ha både slaktsvin, suggor och fjäderfä blir verksamheten tillståndspliktig då platserna tillsammans blir fler än 200 djurenheter (bilaga 2).

Hamnar lantbruksföretaget över dessa blir verksamheten klassad som B-verksamhet varvid en ansökan skall lämnas in vid länsstyrelsen i det berörda länet. Ansökan används av länsstyrelsen som underlag under tillståndsprövningen.

Tillståndsprövning

I materialet *Tillståndsprövning av jordbruk med djurhållning enligt miljöbalken*, Mohlin o Valeur, (2002a), har författarna tagit upp vad den sökande ska tänka på vid upprättandet av en ansökan till tillståndsprövningen.

I ansökan skrivs ett yrkande om vad verksamhetsutövaren vill få tillstånd till, vad syftet är med verksamheten och vad det gäller. Om det är miljöfarlig verksamhet, uppger företagaren tydligt att det är just detta tillstånd man ansöker för. Om det är en ändring, utökning eller nyetablering av en verksamhet ska detta preciseras. Med verksamhet i detta fall menas huruvida det kommer att hamna under A- eller B- verksamhet (a.a).

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING (MKB)

Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt, dels på annan hushållning med material, råvaror och energi. Vidare är syftet att möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa och miljön.

(Miljöbalken 6 kap 3 § 1:a stycket)

MKB:ns innehåll

Vad som skall ingå i en MKB regleras i Miljöbalkens 6 kapitel 3 och 7§. En sammanställning av vad som behöver ingå har gjorts av Mohlin och Valeur (2002b). De anser att en MKB bör innehålla följande:

Administrativa uppgifter:

Namn, adress, telefon och e-post adress till den sökande. Fastighetsbeteckning och fastighetsägare.

Vad ansökan avser:

Nyetablering, befintlig verksamhet, sökt omfattning av produktionen (efter utbyggnaden).

Planförhållanden:

Situationsplan (skalenlig karta) med beskrivning av avstånd till bostäder, skolor, daghem, vårdinrättningar, kommunens översiktsplan och områden för riksintresse.

Redovisning lokalisering:

Beskrivning och jämförelse mellan alternativa lägen för planerad stallbyggnad och motivering till varför ett visst alternativ förespråkas, den befintliga miljöns känslighet inom gården med tillhörande spridningsarealer med särskilt noga yttrande om våtmarker, vattendrag, skyddsvärda biotoper och tätbefolkat område

Nollalternativet:

Beskrivning av konsekvenserna om den tänka verksamheten inte kommer att ges tillstånd. Beskrivningen ska främst ske ur miljösynpunkt och inte företagsekonomiska aspekter.

Kemikaliehantering:

Förtäckning över typ och beräknad mängd, förvaringsplats, hantering och val av bekämpningsmedel, rengöringsmedel, beskrivning av hur plats där sprutan fylls och rengörs är planerad samt lagring av oljor.

Energi:

Energiåtgång, val av energikällor, energisparande åtgärder

Utsläpp till luften från stallar och gödsellager:

Till exempel ammoniakavgång från stallar, luktproblem från ventilationsanläggningar, åtgärder som görs för att få minimalt utsläpp till luften.

Utsläpp till vatten:

Dagvatten från tak och körytor kring stallbyggnader, mjölkkrumsavlopp, förorenat vatten från spol- och tvätt ytor, vatten från rastgårdar och läckage från foderhantering.

Stallgödselhantering:

Producerad mängd per år och djur och hur fördelningen ser ut om det finns olika djurslag på gården samt totalt för den befintliga och planerade verksamheten, beräknad lagringskapacitet, storlek och utförande av gödselplattor, urin- och flytgödselbehållare, påfyllningsmetod, aktuell gödselanalys och vart ifrån den är hämtad, tillgänglig spridningsareal, lagring och spridnings kontrakt, växtnäringsbalansberäkningar och stallgödselberäkningar samt tolkningar och kommentarer till dessa, spridningsteknik och övriga åtgärder för att maximera växtnäringsutnyttjandet samt att minimera eventuella störningar för allmänheten.

Hushållning med mark och vatten samt andra resurser som kan tänkas påverkas av verksamheten:

Energi- och råvaruförbrukning, återvinning, materialåtervinning, energiutvinning och en redovisning av nuvarande förhållanden jämfört med kommande förhållanden.

Sammanfattning av hälso- och miljö effekter:

Både lokala och globala aspekter bör övervägas.

Icke-teknisk sammanfattning av MKB:n:
Inriktar sig helt och enbart på miljöeffekterna.

Bilagor som bör medfölja MKB:n

1. Registreringsbevis för bekräftelse av firmatecknare
2. Situationsplan, skalenlig
3. Eventuella detaljplan/områdesplan eller översiktsplan med planbestämmelser från kommunen
4. Ritningar där följande markeras:
 - utsläppspunkter för luft (energi och processer)
 - utsläppspunkter till vatten (dagvatten, kylvatten och sanitärt avloppsvatten)
 - förvaringsplats för råvaror och kemikalier
 - förvaringsplats för farligt avfall
5. Kartor över egen och kontrakterad spridningsareal
6. Karta över gården i skala 1:10 000 där närboende inom 500 meter markeras. En förteckning över närboendes namn, adress, fastighetsbeteckning och avstånd till verksamheten skall finnas med i ansökan. (a.a)

Söderström (2004) påpekar i sin D uppsats vid Rättvetenskapliga programmet, att länsstyrelser ofta framför synpunkter på bristfällig kvalitet på innehållet i MKB dokumenten. I sin uppsats visar han på den kunskapsbrist som råder i förfarandet under upprättande av en MKB och tycker att företagen borde använda sig av utbildning inom området. Detta för att profilera sig och kunna använda sig av sitt miljöarbete i marknadsföring av sitt företag.

METOD

För att ta reda på vad i en tillståndsansökan som behövs kompletteras, gjorde jag en kvalitativ intervju med två länsstyrelser. Detta gick till så att jag först tog kontakt med länsstyrelser som har hanterat ett stort antal tillståndsansökningar. Jag skickade ut frågeformuläret via e-post och ringde sedan upp dem och utförde intervjuerna muntligt över telefon.

RESULTAT

I denna resultatsdel har svaren sammanställts från frågorna jag ställde under mina samtal med de två länsstyrelserna som jag valt att intervjua. Det är främst svaren från frågeformuläret (se bilaga 1) om kompletteringarna kring tillståndsansökningarna och MKB:n jag lyfter här, då de tillför mest till mitt arbete.

Under mina interjuver framkom det att arbetssättet med tillståndsprövningarna mellan de olika länsstyrelserna, skiljde sig åt. Detta återspeglar sig i de kompletteringar som behövs göras i MKB:n. På Länsstyrelsen i Kalmar var man hårdare med det underlag som behövs vid det tidiga samrådet. Eftersom det i grund och botten är samma uppgifter som senare används i MKB, ansåg de att det var att föredra ett omfattande och väl genomarbetat underlag till samrådet, för att spara arbete och tid längre fram under tillståndsprövning. I Halland tyckte handläggaren däremot att det fanns en risk om man låste fast sig i detaljer i ett sådant tidigt skede, då inte alla av de tidiga samråden leder vidare till en tillståndsansökan. Under det tidiga samrådet är det meningen att alla berörda parter skall få information och lämna sina egna åsikter. Risken var då bli att man la ner energi och arbete på något som man senare fick omarbete.

DE OLIKA KOMPLETTERINGARNA I MKB:N

”Varje prövning är ett nytt prövningsärende och det är viktigt att specificera de saker som gör varje prövning unik”

Generellt är det så att det inte finns några ansökningar som går igenom utan att behövas kompletteras. Hela ärendets handläggningstid är beroende på hur mycket som saknas i ansökan och hur pass snabb den svarande är att komma in med de önskade kompletteringarna. Av mina undersökningar fick jag fram de delar i MKB:n som oftast behöver fin slipas och vad det vanligen är som missas.

Situationsplanen

Till det tidiga samrådet ska det finnas en situationsplan bifogat, som jag nämnde tidigare skiljer det lite mellan olika länsstyrelser men när det gällde vilka brister som var vanligast svarade de i stort sätt samma. I situations- planen skall tydligt framgå på vilket sätt den tänka verksamheten kommer att påverka närområdet. Med närområde menas både berörda boenden och miljö. Tänka rastfällor, lagringsutrymmen, transportvägar, antal platser och djurkategori i de olika avdelningarna skall märkas ut tydligt på planen. Allting ska vara korrekt och skalenligt utmärkt och det är vanligt att detta inte är fullt godtagbart på de ansökningar som lämnas in. Fortfarande händer det att det kommer in situationsplaner som är skissade på ett A4 papper och detta är inte godtagbart som underlag.

Näringsämnes förekomst

Det är få av de ansökningar och MKB, vars växtnäringsbalanser och uppgifter om olika näringsämnes förekomst som är så pass omfattande som krävs för att de skall vara kompletta. Växtnäringsbalanserna är det material som utgör en stor del av en sökandes MKB och det som tar längst tid att få fram på grund av alla beräkningar och all fakta som ska sammanställas. Den sökande ska göra en beräkning för den befintliga driften och för den nya planerade verksamheten och därför faller sig naturligt att det ofta blir kompletteringar och enligt båda länsstyrelserna brister det ofta här i ansökningshandlingarna.

Läckage till nära liggande vattendrag

På de större enheterna blir körytor fler och detta är viktigt att ta med i sina beräkningar. Även pressvattnet från silos, spill från foderberedning med mera är viktigt att beakta. På ett år kan det bli mycket näringsämnen som kan läcka ut med dagvattnet och det gäller för den sökande att påvisa hur denne tänkt ta hand om detta. Från Halland påpekade handläggaren vikten av en urlakningsberäkning på både den gamla och nya verksamheten. Att man i sina analyser kan påvisa att den tänka driften inte kommer att öka utsläpps mängden i förhållande till storleken på gården så som utsläppsmängd/ha eller/ ton mjölk/kött gentemot den gamla verksamheten. Han svarade även att det är bra att skriva så utförligt och ta med så mycket man kunde om huruvida man tänkte agera för att minimera utsläppen, både rent tekniskt och metodmässigt. Exempel som de nämnde var kylning av gödseln i kulvertarna, myllningsaggregat vid spridning av gödseln, spridningstidpunkt, väl beräknade foderstater och ventilations- lösningar för att minska ammoniumavgången och så vidare. Detta ser inget som man i Kalmar påpekade eller nämnde något om.

Lagrings- och spridningskontrakt

När enheterna som man söker på blir större och större blir det vanligare att man inte själv har tillräckligt med spridningsareal och att man då löser detta genom att upprätta lagrings- och spridnings kontrakt med företag i sitt grannskap. Brister i redovisningen av dessa kontrakt var vanliga i Kalmar och enligt dem var denna komplettering återkommande i alla aktuella fall. De kunde inte peka på specifika punkter som var vanligt återkommande utan det var generellt sett något som alla behövde se över. Under samtalen med Halland var detta inget som kom upp eller som vi diskuterade.

Anlitande av konsulter

En av mina frågor i formuläret berörde om det var vanligt förekommande att den sökande gjorde hela arbetet med tillståndsansökningen själv eller om konsulter anlätades, svaret vart utslutande att det var konsulter som stod för arbetet och höll i alla kontakter med myndigheten.

“Konsulterna agerar som den sökandes penna”

Ofta var det så att de tillståndsansökningar som kom in som gjorts av den sökande själv fick längre handläggningstider. Detta berodde enbart på grund av den högre frekvens av kompletteringar som behövdes. Det rådde stor enighet om hur man på de två olika länsstyrelserna tyckte att man borde tänka på i sitt val av konsult. Egenskaper att leta efter vid sitt val av konsult var:

- Uppdaterad och väl insatt
- Samkörd med myndigheterna
- Erfarenhet
- Nyligen involverad i en tillståndsansökan

DISKUSSION

Under tiden arbetet har tagit form har jag insett att desto mer jag läser och sätter mig in i ämnet, desto mer finns det att ta reda på och fundera kring.

En fråga man skall ställa sig enligt av jag har kommit fram till, är vilken påverkan ens verksamhet kommer att få på miljön. Det är det som MKB egentligen är tillför och det jag är att det är viktigt att sätta sig ner och verkligen tänka igenom hela sin verksamhet. Bristande kunskaper gäller inte som argument för att komma undan ansvar eller åtgärder om det skulle hända något. Alla som bedriver en verksamhet eller tänker utföra en åtgärd som kan skada miljön, skall vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller skydda människors hälsa och miljö. Ofta finns det stor kunskap om det tekniska och rent produktionsmässiga i dagens lantbruk men frågan är hur pass miljöinsatta vi egentligen är? Det finns många krav och regler som styr hela vår verksamhet men grunden till dessa föreskrifter är det få som är väl insatta med. I samband med det stora arbete som krävs för att få till en komplett tillståndsansökan, tycker jag att verksamhetsutövaren borde sätta sig ner och miljöprofilera sin verksamhet, att lyfta fram sitt miljöarbete i sin marknadsföring är något de svenska bönderna behöver bli betydligt bättre på!

Söderström (2004) skriver i sin D- uppsatts, att han tycker att det ska införas kunskaps- och utbildnings krav på upprättandet av en MKB, detta tycker jag är felaktigt. Visserligen har han rätt i att handläggningstiderna skulle kortas ned med större kunskap men jag kan tycka att denna resurs istället skulle läggas på de konsulter som anlitas i arbetet och att den skulle göra bättre nytta där. Länsstyrelserna delade med sig av sina synpunkter på vad som gör en konsult bra i deras ögon. Jag håller med men tycker att de missade den versenligaste egenskapen – personkemin. Enligt min mening spelar det ingen roll hur erfaren och duktig en konsult är, trivs man inte tillsammans slutar hela projektet med pannkaka. Oftast finns det ett fåtal konsulter som skulle vara aktuella att anlita och det skadar inte att höra sig runt bland andra företag som gjort stora projekt under den senaste tiden. Finns det en konsult som har rykte om sig att inte vara så bra, är det oftast välkänt i bygden.

I sin tillståndsansökan och stundande MKB ska den sökande beskriva sin verksamhet, dels för att länsstyrelsen ska kunna upprätta ett beslutsunderlag och dels för att allmänheten ska kunna skaffa sig en inblick och uppfattning om den tänkta verksamheten. Förutom att allt ska vara korrekt utfört med all den tänkbar fakta som behövs, är det viktigt att inte försköna beskrivningen av sin verksamhet. Det ger en större trovärdighet om jag som företagare lyfter fram problem som kan uppstå och redovisar lösningar på dem, istället för att sopa dem under mattan. Ofta kommer de fram i vilket fall och då kan det vara svårt att motivera varför de inte togs med upp från början. Det är bättre att gå händelserna i förväg och visa på att funderingar kring eventuella problem redan existerar, än att stoppa huvudet i sanden och hoppas på att de försvinner. Jag nämnde tidigare att det är ska allmänheten ges möjlighet att yttra sig. Det är därför viktigt att företagaren använder sig av ett inte allt för byråkratiskt språk. Allmänheten ska på ett enkelt och bra sätt ha möjlighet att sätta sig in i verksamheten och förstå den påverkan verksamheten kan komma att medföra för dem.

Under intervjuerna med länsstyrelserna framkom det att de har olika tillvägagångssätt med de tidiga samråden. I miljöbalken står det att under det tidiga samrådet ska länsstyrelsen strukturera upp och hjälpa den sökande med inriktningen på sin MKB. Detta för att underlätta och påvisa den viktigaste informationen som behövs för just denna ansökan. I Kalmar vill man få om möjligt kompletta uppgifter redan vid det första personliga mötet. Ofta föregås detta av en kontakt i ett tidigt skede där verksamhetsutövaren övergripligt beskriver sin tänkta verksamhet och om den kommer att bli tillståndspliktig. Jag tycker detta verkar vara ett bra tillvägagångssätt eftersom stora delar av arbetet till MKB blir färdigt redan i ett tidigt skede. De berörda parterna kommer in i rätt tänk redan för början och detta sparar tid och arbete för den sökande. Något som den sökande även kan använda sig av under arbetets gång är en godkänd MKB från en tidigare tillståndsprövning. I och med offentlighetsprincipen är en inlämnad handling till en myndighet oftast tillgänglig för allmänheten och detta kan underlätta för företagaren i arbetet med sin egen MKB. I Halland däremot lades inte samma insamling av data till det tidiga samrådet.

Detta ämne blir bara större och större ju mer jag sätter mig in i det och följderna blir att fler frågor väcks, som jag skulle ha behövt mer tid för att undersöka. Då i första hand om alla dessa beräkningar och fakta verkligen behövs? Borde de inte gå att generalisera ansöknings handlingarna för liknande projekt? Söderström berörde frågan om MKB kraven behövde jämkas i sin uppsats. Nu fick vi en förändring från och med årsskiftet, då gränsen för tillståndspliktiga verksamheter höjdes till 400 djurenheter (nöt och hästar) men det skulle vara intressant att göra en liknande studie som Söderström gjort, fast i en mindre skala och då med samma inriktning som detta arbete haft mot lantbruk med djurhållning. Detta skulle kunna vara ett möjligt uppslag för kommande uppsatser för mig i mina vidare studier.

METOD DISKUSSION

Om jag skulle göra om en liknade undersökning igen, skulle jag ha tagit kontakt med ett större antal länsstyrelser. Underlaget till resultatsdelen grundar sig i dagsläget bara på material från två länsstyrelser. Det hade varit intressant att se om det skulle finnas fler skillnader och likheter om intervju underlaget omfattat ett större antal tillfrågade och med en större geografisk spridning över landet.

REFERENSER

Kungliga Tekniska högskolan. *Miljöbalken*. Online. Internet.

<http://www.ima.kth.se/im/miljobalk/sammanbalk98.pdf>

Sökdatum: 080409

Mohlin, M. och Valeur, I. (2002a) . Tillståndsprovning av jordbruk med djurhållning enligt miljöbalken, Skåne i utveckling 2002:18, Länsstyrelsen i Skånes län, Malmö.

Mohlin, M. och Valeur, I. (2002b) . Ansökan och miljökonsekvensbeskrivning, Skåne i utveckling 2002:18, Länsstyrelsen i Skånes län, Malmö.

Naturvårdsverket. *Miljöbalken*. Online. Internet

<http://www.naturvardsverket.se/sv/Lagar-och-andra-styrmedel/Lag-och-ratt/>

Sökdatum: 080405

Notisum. *Miljöbalken*. Online. Internet. <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19980808.htm>

Sökdatum: 080405

Svensk författningssamling, SFS 1998:899 om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, Miljödepartementet.

Söderström, M (2004). *Behöver MKB-kraven jämkas? – en studie av hur MKB uppfattas av tillämparna och om en förändring är nödvändig*. (Examensarbete på D- nivå, Rättvetenskapliga programmet). Luleås tekniska universitet.

.

FRÅGOR TILL EXAMENSARBETET

”ATT LYCKAS MED SIN TILLSTÅNDSPRÖVNING”

Tanken med dessa frågor är att de skall ligga tillgrund för diskussionen som jag kommer att föra kring min frågeställning. Där den primära frågan är hur man går tillväga för att lyckas med sin tillståndsansökan för B-verksamhet inom lantbruk med djurhållning.

1. Om du skulle med en mening beskriva vad en MKB är, hur skulle den lyda?
2. Hur stora är enheter som tillståndsprövas i dagsläget?
3. Vilken typ av verksamhet är det man söker på?
4. Hur många ansökningar har ni att hanterat? Hur ser trenden ut? Hur har det sett ut bakåt i tiden, de senaste 3-5 åren?
5. Av de ansökningar som kommer in, hur många är det som behövs kompliteras?
6. Vilken är det vanligast åtgärden som skall rättas till?
7. Vad i sin ansökan och MKB är det viktigt att man lägger ner lite mer tid på?
8. Finns det förenklade riktlinjer om hur en ansökan skall se ut? (Utifrån de som nämns i miljöbalken)
9. Hur ser fördelningen ut mellan att man gör hela sin ansökan själv, lämnar bort delar eller att en konsult gör hela? Är det ekonomiskt lönsamt om man sätter det i perspektivet arbets- och tidsåtgång för den enskilde verksamhetsutövaren att göra hela själv?
10. Beroende på de förutsättningar som råder för den aktuella lokaliseringen av en ny verksamhet, vad är rimligt enligt rimlighetsprincipen att omgivningarna skall tåla?

Jag tackar för ert bidrag till mitt examensarbete. Det ni har delgett mig här kommer att vara av stor betydelse i mitt arbete.

Tack så mycket för att ni tog er tid!

Med vänliga hälsningar
Emma Nilsson
Lantmästarstudent Alnarp

JORDBRUK M.M		
		Djurhållning m.m
B	85/337/- 196/61	<p>1. 10 Anläggning för djurhållning med</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mer än 40 000 platser för fjäderfä, 2. Mer än 2000 platser för slaktsvin som är tyngre än 30 kilogram och avsedda för produktion (som slaktsvin räknas även obetäckta gyltor), 3. mer än 750 platser för suggor (som suggor räknas även betäckta gyltor), eller 4. Så många platser av fjäderfä, slaktsvin eller suggor att platserna tillsammans motsvarar mer än 200 djurenheter som i 1.20
B	85/337-2	<p>1.11 Anläggning med stadigvarande djurhållning av nötkreatur, hästar eller minkar med mer än 400 djurenheter, doch ej inhägnad. Med en djurenhet avses</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. en mjölkko (som mjölkko räknas även en sinko) 2. sex kalvar som är en månad eller äldre (med kalvar avses nötkreatur upp till sex månaders ålder, kalvar yngre än en månad räknas till modersdjuret) 3. tre övriga nöt, sex månader eller äldre, 4. en häst inklusive föl upp till sex månaders ålder, eller 5. 10 minkhonor för avel, inklusive valpar upp till åtta månaders ålder och avelshonar.
C	85/337-2	<p>1.20 anläggning med stadigvarande djurhållning med mer än 100 djurenheter, doch ej inhägnat. Med en djurenhet avses</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. en mjölkko (som mjölkko räknas även en sinko) 2. sex kalvar som är en månad eller äldre (med kalvar avses nötkretur upp till sex månaders ålder, kalvar yngre än en månad räknas till modersdjuret) 3. tre övriga nöt, sex månader eller äldre, 4. tre suggor, inklusive smågrisaar upp till tolv veckors ålder. (betäckta gyltor räknas som suggor) 5. tio slaktsvin eller avelsgaltar, tolv veckor eller äldre (som slaktsvin räknas även obetäckta gyltor), 6. en häst, inklusive föl upp till sex månader, 7. tio minkhonor för avel, inklusive valpar upp till åtta månaders ålder och avelshonar

C	85/337-2	<p>8. ett hundra kaniner</p> <p>9. ett hundra värphöns, sexton veckor eller äldre (kycklingmödrar räknas som värphöns) forts.</p> <p>10. tvåhundra unghöns upp till sexton veckors ålder,</p> <p>11. två hundra slaktkycklingar,</p> <p>12. ett hundra kalkoner, gäss eller ankor, inklusive kycklingar och ungar upp till en veckas ålder,</p> <p>13. femton strutsfåglar av arterna struts, emu eller nandu, inklusive kycklingar upp till en veckas ålder,</p> <p>14. tio får eller getter, sex månader eller äldre eller,</p> <p>15. fyrtio lamm eller killingar upp till sex månaders ålder.</p> <p>För andra djurarter motsvaras en djurenhet av det antalet djur som har en årlig sammanlagd utsöndring motsvarandes 100 kilogram kväve eller 13 kilogram fosfor i färsk träck eller urin. Vid beräkning av antalet djur skall väljas det alternativ av kväve eller fosfor som ger det lägsta antalet djur.</p> <p>Anmälningspliktigt enligt denna beskrivning gäller inte</p> <ol style="list-style-type: none">1. Renskötsel, eller2. om verksamheten är tillståndspliktigt enligt 1.10 eller 1.11
---	----------	---